

ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ !

ਗਿਆਨੀ ਧਰਮ ਸਿੰਘ (ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ)*

ਗੁਰਮਤਿ ਹੀ ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਹੈ । ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਗੁਰ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਾਰਗ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਇਸੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਗੁਰ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸੱਚ-ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦਰਜ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਅਜਿਹੀ ਮੱਤ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਇੰਦਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ । ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਕੀ ਮੱਤੜੀਆਂ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੱਤਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਮਰਜ਼ੀ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਹਾਕਮ ਕੇਵਲ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੀਵ ਭੀ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ।

ਗੁਰਮਤਿ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ ਮੰਨਿਆ ਹੈ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ (ਮਰਜ਼ੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ । ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸਰੋਤ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦਿਖਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਕਠਪੁਤਲੀ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਠਪੁਤਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਾਰੀਕ ਤਾਰਾਂ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨੱਚਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ (ਜੰਤਾਂ) ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪੀ ਡੋਰੀ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਠਪੁਤਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਜਾਣ, ਉਹ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਉਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਠਪੁਤਲੀ ਆਪ ਨਹੀਂ ਨੱਚਦੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਠੀਕ ਇਹੀ ਗੱਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਖਿਆ (ਸਮਝਿਆ) ਹੈ, ਸੋਈ ਆਖਿਆ ਹੈ । ਇਸੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਭੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ :

ਇਕਿ ਭਰਮੇ ਇਕਿ ਭਗਤੀ ਲਾਏ ॥ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਆਪਿ ਜਣਾਏ ॥

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥ ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥

(ਪੰਨਾ ੮੯੪)

ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ, ਅੰਦਰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਸਿਖਿਆ (ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ) ਅਸੀਂ ਜੋ ਸੁਣੀ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੱਚੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹ ਸੰਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਜੇਹਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇਹਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਤ ਭੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਭੋਖ ਪਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸੰਤ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਭਰਮ ਭੁਲਾਏ' ਆਖਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਸਾਰੇ (ਰਚਨਾ) ਦੀ ਸੋਝੀ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਆਪ ਹੀ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖ (ਸੱਚੇ ਸੰਤ) ਜੋ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਰਾਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ ਉਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਆਖਣ ਦਾ ਭੀ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਜਾਂ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧ ਬਦਲ ਕੇ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ, 'ਬਿਬੇਕੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਇਉਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :

ਸਿਖ ਮਤਿ ਸਭ ਬੁਧਿ ਤੁਮਾਰੀ ਮੰਦਿਰ ਛਾਵਾ ਤੇਰੇ ॥

ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਨਿਤ ਤੇਰੇ ॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੭੯੫)

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਦਾ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੱਚ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੱਚ ਵਿਚ ਝੂਠ ਮਿਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਜਾਂ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਮੱਤ' ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਉਣਤਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬੁੱਧ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕੁਝ ਭੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕਮੀ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਂਮੂਰਖ ਜਾਂ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਲਈ

ਥਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਮੱਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਸੰਸਾਰੀ ਮੱਤਾਂ ਅੰਦਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੱਤਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਫਿਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਭੀ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੋਈ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮਨਮੱਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਬੁਠ ਦੂਸਰੇ ਬੁਠ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਭੀ ਅੰਤ ਬਿਹੀਨ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਮਨ-ਮੱਤੀਏ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਬੁਠਲਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਕਮੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਟਾ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ । ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰਮ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਲਈ ਧਰਮ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਗੋਰਖ-ਪੰਦਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਕਾ ਕੇ ਸੱਚੀ ਮੱਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਇਤਨਾ ਉੱਚਾ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਝੰਡਾ ਤਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਦਿੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲਾ ਝੰਡਾ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਮਨ ਰੂਪੀ ਝੰਡਾ, ਝੰਡੇ ਰੂਪੀ 'ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ' ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਫਤਹਿ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਿਆ ।

ਅੱਜ ਤਕ ਭੀ ਸੰਸਾਰੀ ਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਗਲਤ ਆਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੁਟਾ ਪਾ ਰਹੇ । ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬੁਠ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀਆਂ ਪੂਰਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਫਲ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਗਤ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਮੱਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਨਾਤਨੀ ਮੱਤ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਰ ਗਿਆਨ-ਖੜਗ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਨਾ ਟਿਕ ਸਕੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮਾਇਆ-ਜਾਲ ਅੰਦਰ ਫਸਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ । ਉਧਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਭਾਉਂਦਾ ਸੀ । 'ਸੱਚ' ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ । ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਬੁਠਿਆਂ ਅੰਦਰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਪੁਖਦੀ

ਰਹੀ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਖਾਲਸੇ ਉਪਰ ਝੱਖੜ-ਝੋਲਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਖਾਲਸਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤਿਆਗ, ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ (ਗੁਰੂ-ਪੰਥ) ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਦੋਖੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਅੱਖਰੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸੀ । ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮੰਨਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਮਦਰਦ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ । ਅੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਦਿਨ ਫਿਰੇ । ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ । ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਭੀ ਉੱਪਰ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਖਾਲਸਾ ਮਾਇਆ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਗਿਆ । ਮਨਮੱਤ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਇਤਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਝੁੱਲੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁੰਥ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਭੀ ਪੱਥਰ (ਮੂਰਤੀ) ਪੂਜ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ ।

ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤਕ ਭੀ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਦੀ ਮਨੋਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ । ਜਦ ਕਦੇ ਭੀ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਡਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਬਿਪਰਵਾਦ ਨੂੰ ਰਲਗੱਡ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ । ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ (ਸੱਚ) ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਰਾ ਹੈ ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਪ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਮੱਤ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੇਸ਼ਾਧਾਰੀ ਅਤੇ ਪਗਡੀਧਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ । ਇਸੇ ਲਈ ਅਰਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਓਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੇਸ਼ਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਕਥਿਤ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਕਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਦੇਹ-ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸਿੱਖ (ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਿੰਦੂ

ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇੜੇ ਹੈ । ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ (੧) ਜਦ ਕਿ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਭਾਸਦੇ ਹਨ । ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਬਣੇ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਸਿੱਖ, ਗਿਆਨੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਝੂਠ ਨਾਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮੰਨੀਏ ਕਿ ਝੂਠ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੱਚੀ ਮਤਿ, ਸੱਚੇ (ਪਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ । ਇਸ ਮਤਿ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਝੂਠ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਹੀ ਸਨਾਤਨੀ ਮੱਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ :

ਕਬੀਰ ਕਾਗਦ ਕੀ ਓਬਰੀ ਮਸੁ ਕੇ ਕਰਮ ਕਪਾਟ ॥

ਪਾਹਨ ਬੋਰੀ ਪਿਰਥਮੀ ਪੰਡਿਤ ਪਾਤੀ ਬਾਟ ॥

(ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ, ਪੰਨਾ ੧੩੨੧)

ਉਪਰੋਕਤ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਬਿਪਰ ਮੱਤ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਝੂਠੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਰਚ ਕੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤਰਨ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਓਬਰੀ (ਕਿਸਤੀ) ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਨੋਂਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਤਖਤੇ ਜੜ ਲਏ ਹਨ । ਇਸ ਵਿਚ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡੁਬੇ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਲਾਕ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਹਟਵਾਂ ਰਸਤਾ ਪਾਭ ਲਿਆ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਸਨਾਤਨ ਮਾਰਗ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਦੀ ਮਨੋਂਤ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਨਾਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਸਿੱਖ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਨਾਤਨੀ ਮੱਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ।

ਝੂਠ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸੱਚ ਵਿਚੋਂ ਝੂਠ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੱਗ ਰਚਨਾ ਸਭ ਝੂਠ (ਅਨਿੱਤ) ਹੈ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ 'ਆਦਿ ਸਚੁ' ਹੈ 'ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ' ਹੈ, ਹੁਣ ਭੀ (ਹੈ ਭੀ) ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ ਭੀ ਸਚੁ । ਭਾਵ ਸੱਚ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਝੂਠ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ । ਸੱਚ (ਪਰਮੇਸ਼ਰ) ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੱਤ (ਗੁਰਮਤਿ) ਹੀ ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਮੱਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨੂਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੱਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਰਕੀ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਕਰਕੇ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਜੂਨ ਤਕ ਲਿਆਂਦਾ । ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨ ਕੀਆਂ ਮੱਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮੱਤ (ਗੁਰੂ-ਪੰਥ) ਹੀ ਆਦਿ ਪੰਥ ਹੈ । ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸੱਚੀ ਮੱਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਸ਼ਾਹੀਨ ਹੋ ਕੇ, ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਧੂਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਜੋ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨ ਕੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਅਲੱਗ ਰਸਤਾ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(ਪੰਨਾ ੫੦ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਮਲੇ ਬਨਾਮ ਸਿਆਣੇ

ਚੌਥੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਡੱਡੀਆਂ ਖਾਣੇ ਸੱਪਾਂ/ਬਗਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰੋਂ ਚੰਗੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਿਰਫ 'ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ' ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਥਾਪੀ ਦੇਣੀ, ਚਿਮਟਾ ਲਾਉਣਾ, ਧੂਪ ਦੇਣਾ, ਨਾਮ ਦੇਣਾ, ਚੌਂਕੀ ਭਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੱਗੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਕਬਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ । ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਅਸਲੀਲ ਗਾਣੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵੋਟਾਂ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਲੀਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਹਿ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ/ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ । ਤਕਰੀਬਨ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਲੇਖ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗਾ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਮੀਣੇ ਮਸੰਦ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪੂਜਣ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਅਨੰਦ' ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨਹੀਨ, ਦਿਸ਼ਾਹੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਨਰਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਂਗ ਰਹੇ ਹਨ । ਡਰੇ, ਸਹਿਮੇ, ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿਨਾਰਾ ? ਸਮਾਂ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ।